

«Azerbaýjanyň Neýzen Tewfigi» Şahyr Tewfik Hasanly: «Boýuňy ýere sokaýyn!»

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

"Azerbaýjanyň Neýzen Tewfigi" Şahyr Tewfik Hasanly: "Boýuňy ýere sokaýyn!" «AZERBAÝJANYŇ NEÝZEN TEWFIGI» ŞAHYR TEWFIK HASANLY: «BOÝUŇY ÝERE SOKAÝYN!»

Maýis Alizadäniň häzirbegjanly şahyr Tewfik Hasanly bilen gürründeşligi

Milletleşme prosesinden geçen jemgyýetleri täzeden feodalistik düzgüne salma synanyşyklaryna garşy göreşmegiň gündelik mediýadan-da has täsirli guraly satiradyr.

Diktatura režimleriniň basyşlary artdygysaýy ykdysady sistemanyň bozulýan ýurtlarunda garyp-gasarlaryň Alladan soň umyt bildirýän we teselli gözleýän adamlary satiriki ýazyjy-

şahyrlardyr.

Biziň günlerimiziň Azerbaýjany munuň bärkije mysallaryndan bolandygy üçin wagt öz satiriki şahyrlaryny-da ýetişdirmegi başarypdyr.

Aýratynam ýaşlaryň we garyp gatlaklaryň arasynda giňden tanalýan azerbaýjanly şahyr Tewfik Hasanly şu aýratynlyklary satira gyzyklyan gatlaklaryň ünsüni çekipdir.

Okyjylara gyzykly bolar diýen pikir bilen Azerbaýjanyň eýran serhedine golaý Lenkeran şäherinde ýaşayan Tewfik Hasanly bilen söhbetdeş bolduk.

• «Mirza Ali Ekper Sabir biz azerbaýjanlylaryň milli aýratynlygynyň kemala gelmeginde deňine ýetip bolmajak rola eýe şahsyýetdir»

Köplenç özboluşly stiliniň bardygyna ynanýan we azerbaýjanlylaryň hüý-häsiýetlerini öz stili bilen beýan edýän şahyr Tewfik Hasanly eserlerinde diňe azerbaýjan halkynyň däl, beýleki etniki azlyklaryňam hüý-häsiýetlerini suratlandyrmaga synanyşýandygyny aýdýar.

«Stilimiň beýleki galamdaşlaryma meňzemeýändigini pikir edýärim» diýýän Tewfik Hasanly «azerbaýjan raýatларыnyň häIrki hüý-häsoýetlerini janlandyryp bilýändigime ynanýaryn. Satira žanryna täze mazmun we beýan ediş formasyny girizdim. Muny «syýasy satira» diýip atlandyryp bilerin» diýdi.

Tewfik Hasanlynyň pikirçe, bütindünýä satira edebiýatynyň görnükli wekillerinden Mirza Ali Ekper Sabiriň şygrylary syýasy satiranyň nusgalary däl.

Hasanly bu pikirini şeýle düşündirýär:

«Azerbaýjanda edebiýata syýasy satiranyň başyny iň giň görnüşde men başladym. Mirza Ali Ekper Sabir biz azerbaýjanlylaryň milli aýratynlygynyň kemala gelmegine deňine ýetip bolmajak rola eýe şahsyýetdir. Sabir azerbaýjan şygryýetinde satira žanrynyň çürbaşydyr. Şahyryň eserlerini hiç wagtam anyk pikir hökmünde kabul edip bolmaýar. Şahyr illýuzionist däl, ol ruhy ynsan.

«Owal näme bolsak, biz häzirem şobir zatdyrys» diýen Sabiriň

biziñ beýnimize özgermegiň gerekdigini guýmaga synanyşandygyna garamazdan, biz hiç üýtgämzok, öňki durkumyza galýarys. Sabir halkyň özgermegini we ösmegini, döwrebap pikir-düşünjelere eýe bolmagyny isleýärdi»

• «Yza tesişligiň bardygyny inkär edip bilmerin, ýöne göreşimizi dowam etdirýäris»

Azerbaýjan mundan öň feodalizm döwrüni başdan geçirendigi üçin täzeden ol stadiýa gaýdyp gelmegiň gynançly ýagdaýlary döredýändigini aýdýan Tewfik Hasanly «Azerbaýjanyň daşyny birnäçe uly ýurt gurşap alypdyr. Şolaryňam ýiti täsiri bar. Azerbaýjan öňe däl-de, belli bir derejede yza gidýär. XXI asyrdan pikir-düşünjelerde rewolýusiýalar bolup geçýär. Biz bu öwrülişiklerdäki dürli görnüşde baha berýäris. Şonuň üçin gymmatlyklary seljerip bilşimiz döwrebaplykdan kän-kän yza galýar. Pikir-düşünjelerimiz aýa sozuldy. Jemgyýeti şekillendirmäge edilýän synanyşyklaryň netije bermegi gynançly ýagdaýlary orta çykarýar. Aňsat dolandyryp bolýan jemgyýet emele getirilýär. Şonuň üçin teleýaýlymlar şobir zady gaýtalap, şobir zady agitirläp bizi feodalizme dolap getirýär. Emma sagdyn düşünjeli, giň gözüetimli ýaş nesilleriň orta çykmagynda meniň rolumyň bardygy üçin özümi bagtly duýýaryn. Yza tesişligiň bardygyny inkär edip bilmerin, emma sagdyn şertleriň goralyp saklanmagy üçin armazak galamdaşlarym bilen birlikde göreşmegimizi dowam etdirýär. Ýazýan zatlarymyzyň bizden soň bu sferany hasam giňeltjekdigine ynanýaryn. Eserlerim menden soň hasam güýçlener, enşalla!» diýdi.

• «Töhmet atyp meni iki gezek tussag etdiler, halkara guramalar meni syýasy tussag hökmünde ykrar etdi»

Syýasy režimiň we döwlet işgärleriniň özüne gowy göz bilen seretmeýändigini aýdýan Tewfik Hasanly «Töhmet atyp meni iki gezek tussag etdiler, halkara guramalar meni syýasy tussag hökmünde ykrar etdi. Ýöne garyp-gasarlar meni gowy görýär, şygrylarymy okaýar. Daşardaky azerbaýjanlylaram meniň şygrylaryny halap okaýan, diňleýäm eken. Şygrylarymy özüm

sesli okaýandygym üçin diňleýjilerim bilen hasam täsirli gatnaşygy saklap bilýärim» diýdi.

«Şygryrlaryny menden başga beýle şowhunly okap biljek adamyň ýokdugy aýdylýar. Munuň düýp sebäbi meniň bu şygryrlar bilen ýaşayanlygymda» diýýän Tewfik Hasanly sözlerini şeýle dowam etdirdi:

«Şygryrlarymyň köpüsi gaýgy-gussadan, Azerbaýjanyň problemlaryndan doly. Her şygryrda müň bir kynçylygyň yzy bar. Hamana biz özgerişligi berk ýigrenýän jemgyýet ýaly. Şonuň üçinem geçmişden gözbaş alyp gaýdýan nogsanlyklary aradan aýyrjak bolup jan edemzok. Pikir-düşünjelerimizi mundan bir ýarym asyr öň gazanan milliligimiziň binýadynda özgertmegimiz gerek.

Halkymyzyň muny başarjakdygyna ynanýaryn. Bu bulaşyk döwürleriň we kynçylyklaryň hötdesinden hökman geliner. Şeýle göreşiň içinde elim galamly meniňem barlygym meni buýsandyryýar. Halkymyzyň bagtyýar durmuşda ýaşamagy meniň baş idealym bolandygy üçin men dünýäden gidenden soňam şygryrlarymyň ýaşajakdygyna ynanýaryn. Hatda eserlerim menden soň hasam täsirli bolar».

Tewfik Hasanly şygryra başlamagyny şeýle beýan etdi: «Edebiýat dünýäsine meni galamym getirdi. Men Hudaýa ynanýan adam. Hemmämiz eden ýagşy-ýaman işlerimizden itri soraga çekileris. Men ýöntemje şygryrlary ýazyp ýörkäm, bir gije söýgüli pygamberimizi (s.a.w) düýşümde gördüm. Ol maňa Kurany-Kerimi sowgat berdi. Şol düýşden soň meniň şygryrlarym başgaça görnüşe gordi we iň gowy şygryrlarymy 25 ýaşymdan soň ýazmaga başladym».

«Ýazyjylar soýuzyna agza bolmak kelläme geljek zat däl» diýýän Tewfik Hasanly: «Iki kitabym çap edildi. Göreş barada aýdanda; hawa, men içimdäki ody kagyza dökýärim. Halkymyzyň bagtyýar durmuşda ýaşamagy we ýurdumyzyň mundanam ajaýyp bolmagy üçin galamym bilen göreşýärim. Emma hemme zatdan öň içimdäki dert-aladany sözler arkaly gowzadýaryn. Ýürek menden nämäni talap etse, şonam ýazýaryn» diýdi.

Tewfik Hasanly sözünüň soňuny şeýle jemledi:

«Garabagymyzyň ermeni okkupasiýasyndan halas edilmeginden soň

söýgi hakda şygrylar ýazaryn öýdüpdim. Emma ýurdumyzdaky kynçylyklar artdygysaýy söýgi şygrylaryny ýazyp bilemok. Azerbaýjan edebiýatynda ýaşajagyma bolan ynanjymy berk saklaýaryn. Şygryra, çeper söze gyzyklanmanyň şeýle az döwründe halkymyzyň meniň klassyky edebiýatymyzyň stilinde ýazýan eserlerimiň şular ýaly söýlüp okalmagyndan uly bagt barmy näme».

Geliň, indi bolsa, Tewfik Hasanlynyň meşhur şygrylarydan birini bilelikde okalyň:

*Bolar-bolmaz mukamlary,
Çal, boýuňy ýere sokaýyn.
Mundanam has erbet güne,
Gal, boýuňy ýere sokaýyn.*

Sen, eý, sabry daş bolanym,
Maňa watandaş bolanyň,
Goýun seriňe aýlanaýyn,
Mal, boýuňy ýere sokaýyn.

Hudaýa bende bol, geple,
Söhbeti sal, fende* geple,
Aram-aram sen-de geple,
Lal, boýuňy ýere sokaýyn.

Entegem çig, bişmänsiň-ä,
Ýol-düzgüne düşmänsiň-ä.
Henizem ýetişmänsiň-ä,
Gal, boýuňy ýere sokaýyn.

Gorky münmüş küregiňe,
Girmiş gaty çöregiňe,
Kimler salmyş ýüregiňe,
Hal, boýuňy ýere sokaýyn.

Saýlaňda bir gün deputat,
Biz bozbaşa reýiňi sat,
Reýe uzatsa on manat,
Al, boýuňy ýere sokaýyn.

Hamysyzdyr tabagyň-da,
Tagam duýmaz damagyň-da,
Dalyň-da, dal gabagyň-da,
Dal, boýuňy ýere sokaýyn.

Gorkaklygňy boýnuňa,
Al, boýuňy ýere sokaýyn!

Maýis ALIZADE.

Ýekşenbe, 15.09.2024 ý.

**fende – ylymda, fen – ylym.* Edebi makalalar